

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *İçişleri Bakanı Süleyman SOYLU* tarafından Anayasa'nın 98 inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Muazzez ORHAN IŞIK

Van Milletvekili

İnsanların diğer canlılardan farkı ölümlerini bir merasimle ve saygı göstererek gömmeleridir. Mezarlıkların tarihi yerleşik yaşama geçmiş insanların tarihinden bile daha eskidir. İnsani ve tarihsel durumun yanı sıra evrensel hukuk ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin karar ve içtihatları gereği, mezarlara saldırı ve saygısızlık temel bir hak ihlalidir. Herkesin, ailesinin geleneklerine ve örf adetlerine uygun olarak, onurlu bir şekilde gömülme, akrabası olan veya kendisine çok yakın olan bir kişiyi defnetme, ahlaki görevlerini yerine getirme fırsatına sahip olma ve insan niteliğini gösterme, son yolculuğuna uğurlama, kederlenme, matem tutma ve ölüyü anma hakkı ile toplum ve devlet tarafından nasıl görülürse görülsün, bütün medeniyetlerde kutsal bir değeri ve hatıra sembolü olan bir mezara sahip olma hakkı vardır. Bu hak, kanunla yazılı olarak düzenlenmeyi bile gerektirmeyecek kadar doğal ve tartışmasız bir haktır. Medeni Hukuk ve ilgili mevzuat gereği; kişinin defnedileceği yere ilişkin bir irade beyanı yoksa ve varsayılan iradesi de tespit edilemiyorsa, bu durumda defnedileceği yere karar verme hakkı ve yetkisi yakınlarındır.

Ancak Türkiye'de dönem dönem bu hak saldırıya uğramakta ve saldırganlar herhangi bir cezai yaptırıma maruz bırakılmadığından bu suç tekrar etmektedir. 7 Eylül 2015'te Cizre'de atılan havan topu ile öldürülen 10 yaşındaki Cemile Çağırğa 8 gün dondurucuda bekletildikten sonra defnedilebilmiştir. 3 Ekim 2015'te Şırnak'ta yaralı bedeni, bir zırhlı araç arkasından sürüklenen Hacı Lokman Birlik'in cenazesine yönelik saldırı hakkında aradan geçen 7 yıla rağmen bir soruşturma yürütülmemiştir. 19 Aralık 2015'te Şırnak'ın Silopi ilçesinde Taybet İnan sokak ortasında öldürülmüş ve cenazesi 7 gün sonra sokaktan alınıp defnedilebilmiştir. 14 Eylül 2017'de, Ankara'da Aysel Tuğluk'un annesi Hatun Tuğluk'un

cenazesine saldırı olmuş, cenaze mezarlıktan çıkarılarak başka bir yerde defnedilebilmiştir. Bu saldırıları yapanlara yönelik herhangi bir yaptırım uygulanmamıştır.

Medeniyetler Beşiğinde Yakınlarını Kaybeden Ailelerle Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (MEBYA-DER) ve belediyelerden edinilen bilgilere göre 2016'dan bu yana çatışmalar ve bombardıman sonucu hayatını kaybettikten sonra kimsesizler mezarlığına defnedilen cenaze sayısı en az bin kişinin üzerindedir. Bitlis'in Yukarı Ölek (Oleka Jor) kırsalında bulunan Garzan Mezarlığı'ndan 19 Aralık 2017 tarihinde çıkarılan 264 cenaze Kilyos'taki kimsesizler mezarlığında tutulmaktadır. Söz konusu kişilerin ailelerinin birçok başvurusu yıllarca sürdürülen işlemler nedeniyle yanıtsız bırakılmakta ve on binlerce kişinin mağduriyetine ve hak ihlaline yol açmaktadır. Kamuoyuna yansıyan "Ağit İpek'in naaşının kargoyla gönderilmesi", "Hakan Arslan'ın kemiklerinin bir torba içerisinde babasına 7 yıl sonra verilmesi" vakalarındaki gibi; yaşamını yitirmiş insanlara ve mezarlıklarına yapılan bu saldırılarla; evrensel ve insani olan tüm değerler hiçleştirilerek halklar arasında kin ve düşmanlığa yol açılmaktadır.

Van'ın Çaldıran, Muradiye, Saray, Özalp, Erciş ve diğer ilçelerinde 2020 yılında bir ay içerisinde mezarlıklara saldıran, tahrip eden bir ekibin olduğu kamuoyuna yansımıştır. Mezarlıkların ait olduğu aileleri rahatsız eden ve kamu görevlisi olduğunu iddia eden bu ekibin halkı rahatsız ettiğine dair soru önergeleri ise yanıtsız bırakılmıştır. Bugüne kadar bu saldırıları gerçekleştirenler hakkında da bir kamu davası veya soruşturma yürütülmemiştir. 8-9 Ekim 2022 tarihinde İstanbul'da "Ölüye Saygı ve Adalet İnisiyatifi" tarafından kamuoyuna açıklanan bildirge kapsamında çeşitli toplum kesimlerinden kişilerin mezarlıklarına yönelik saldırıların sistematik bir şekilde sürdürüldüğü ifade edilmiştir. Van'da 29 Ekim 2022 tarihinde, 2016 yılında yaşamını yitirmiş olan Revan Zana Barıştıran'ın mezarlığı tahrip edilmiştir. Babası mezara saldırı yapılmadan iki gün önce İçişleri Bakanlığı'na bağlı kolluk güçlerinin kendisini ifadeye çağırdığını ve mezar taşına yazılı ibarelerin neden yazıldığını sorduğunu ifade etmiştir. Aynı mezarlıkta başka mezarlıklara da saldırı olmuştur. Bakanlık bünyesinde bir birimin mezar taşlarını takip ettiği ve aileleri bu şekilde rahatsız ettiği bilinmeli ve bu saldırı durdurulmalıdır.

Bu bağlamda;

1) Türkiye'de ölümlere ve mezarlıklara yapılan saldırı ve saygısızlıkları önlemek amacıyla mezarlıklara saldıran kişilere yönelik bir önlem alacak mısınız?

- 2) Bakanlığınızın görevlisi olduğunu ve talimat üzerine geldiklerini iddia eden bir takım kişiler 29 Ekim 2022'de Van Karşıyaka mezarlığında kaç mezarın mermer taşlarını kırmışlardır? Söz konusu kişilere yönelik bir soruşturma başlatacak mısınız?
- 3) Söz konusu mezarlıklara saldırı talimatını kim veya kimler vermiştir?
- 4) Başka hangi illerde mezarlıklar tahrip edilmiştir?
- 5) Bakanlığınız bünyesinde mezarlara saldıran kişileri önlemeye dönük bir birim kurmayı planlıyor musunuz?
- 6) Son 5 yıl içerisinde Türkiye'de kaç kişi mezarından tekrar çıkarılmıştır? Yaşamını yitirmiş bu kişilerin yerinden çıkartılma gerekçeleri nelerdir?
- 7) Son 5 yıl içerisinde Türkiye'de "kimsesizler mezarlığına" gömülen kişi sayısı kaçtır? Ailesi ve yakınları başvurmuş olmasına rağmen naaşı teslim edilmeyen kaç kişi "kimsesizler mezarlığında" tutulmaktadır?